

Листи до себе

Спочатку я була Страшенно Розпещеною Одиначкою. Навіть мама і тато зверталися до мене словами: Страшенно Розпещена Одиначко, ти можеш стишити цей галас? Помити після себе посуд? Закручувати тубик із зубною пастою? Не вкидати брудні шкарпетки просто до пральної машинки? Не нищпорити в моєму кабінеті й не плутати папери на письмовому столі?

Так було напочатку. І хоча тоді я вважала, ніби живу у світі безтідставних звинувачень, швидко виявилось, що той світ був затишним і безпечним.

Я перестала бути Страшенно Розпещеною Одиначкою того дня, коли мама зняла із дверей стару табличку, а натомість повісила нову. Із цієї таблички ставало зрозуміло, хто більше з нами не живе. Татове ім'я помандрувало разом з ним на іншу вулицю. Здавалося б, нічого не сталося. Половина нашої кам'яниці змінювала таблички на дверях, а татусі переставали жити зі своїми друзинами й Страшенно Розпещеними Одиначками. Тато просто почав дзвонити у двері власного помешкання й зустрічатися зі мною частіше, ніж колись. Дивно, бо раніше таких можливостей у нього було більше. Але, мабуть, так уже повелося, що дорослі люблять ускладнювати всім життя, і треба бути дорослим, аби все це збагнути.

До того, що тато дзвонить, як пан Кавка, котрий позичає в нас книжки, я вже встигла звикнути. Мені б лише хотілося, щоб він не ставився до мене, як до нового скандинавського бестселера. Або пакунка, який треба перевезти своїм «Ауді» за вказаною адресою. І, звісно, не так, як до доньки після розлучення, бо ж я із ним не розлучалася. І щоб він мене десь не загубив, як це в нього сталося з коханням до мами.

Бо із цим коханням моїх батьків відбулася дивна річ. Воно тануло, наче морозиво, й вистигало, мов нікому не потрібний чай. І вмовкало. Ніби йому більше нічого було сказати. Немовби його більше не цікавило, щоб у нашому домі знову лунали веселі й жваві розмови й добрі слова. Але найдужче мене в цьому всьому здивувало одне: що батьки розлучилися заради мене! Ви б у таке повірили? Зробили це задля мого добра! Яка великодушність! Цікаво, як би вони почувалися, коли б це я їх покинула. Задля їхнього добра, звісно. Аби вони були ще щасливіші й ще більше мною пишалися.

Але я не покину. Я ненавиджу розтоплене морозиво. І холодного чаю не п'ю. Я люблю, коли мої почуття мають середню температуру, а мені самій не бракує терпіння. Мабуть, тому мені часом здається, що я набагато старша за власних батьків. На щастя, цього ніхто не може помітити.

БУТИ ТАМ І ТУТ

Серпень добігав кінця. Дедалі коротші, прохолодні вечори виганяли Аліцію з веранди вологими сутінками, незважаючи на її невдоволення. Дівчинка із жалем покидала дідусеве потерте шкіряне крісло, у якому дитиною любила сидіти її мати.

— Так воно вже мусить бути, дорогенька, — бабуся з'являлася на порозі з чашкою свіжого молока. — Без осені світ був би вбогий, як босий Антек, — казала вона, дивлячись на величні крони буків, котрі стерегли берег невидимого озера.

— Я не хочу повертатися, — закопилила губу Аліція. З виразом обличчя малої капризухи взяла обіруч чашку з молоком.

— Гидота! — буркнула вона, проте в її очах витанцьовували лукаві вогники. Вона обожнювала передражнюватися з бабцею над своєю щоденною порцією молока, укритого свіжою пінкою.

— От бач? — посміхнулася бабуся, притуливши голову онуки до свого фартуха. — Молоко творить чудеса. Зовсім нещодавно тебе лякав кінець літа, а тепер маєш геть інші клопоти.

— Мушу випити до дна?

— Мусиш, — у цій справі бабуся була невблаганна. — Панна Фризуня образиться на тебе, якщо ти знехтуєш її дарунком.

Восьмилітня Панна Фризуня вважалася найкращою коровою на селі. Щоправда, народилася вона в сусідньому хліві і через якісь там коров'ячі недоліки її мали зарізати.

Ніби передчуваючи свою долю, вона щоранку приходила на подвір'я дідуся й бабусі й мало не стукала ратичкою у двері веранди. Поводилася так, неначе через помилку з'явилася на світ за іншою адресою, тож дідусь і бабця, зачаровані її відвідинами, вирішили цю химерну й непокірну теличку взяти в прийми. Тваринницького досвіду вони не мали, тож довелося їм опанувати нележку науку годівлі великої рогатої худоби, щоб забезпечити своїй улюблениці відповідний розвиток та гідне коров'яче майбутнє. Панна Фризуня, хоча й добряче свавільна й розпещена численними дідусевими компліментами, швидко навчилася бути вдячною своїм рятівникам. Робила вона це по-своєму, по-коров'ячому, даючи найбільше молока в селі, що страшенно дратувало попередніх власників.

Аліція теж полюбила Фризуню. Могла годинами вдивлятися в її мудрі очі й відганяти набридливих мух. Щоправда, мокрі поцілунки, якими щедро обдаровувала її Панна Фризуня, були не завжди приємними знаками уваги, та дівчина ставилася до цього з гумором, приязно поплескуючи Фризуню по оксамитових боках.

І тепер, поставивши порожню чашку, Аліція посмінулася, згадавши Панну Фризуню.

— Знаєш, бабцю, — тихо зітхнула вона, — мені іноді шкода, що це не я постукала ратичкою у ваші двері. Ти б мене теж прийняла, правда?

Бабця глянула на онуку без посмішки, яка завжди десь дівалася, щойно Аліція починала говорити про бажання залишитися на селі. Тоді бабусине обличчя робилося старішим, а може, лише зморшка на чолі ставала глибшою, хтозна.

— Панни Фризуні ніхто не хотів. Ну, хіба що різ-

ник, — бабця силкувалася пожартувати. — А в тебе є батьки, котрі тебе люблять...

— Знаю, знаю, — Аліція рвучко підвелася із крісла. — І брат, який за мною сумує. І Сара. І школа...

— Не псуй собі останнього тижня канікул, — бабця дивилася на Аліцію, ледь примружившись. — Приїдеш узимку, разом палитимемо в печі. Зробиш кілька гарних фотографій...

— А тоді знову поїду геть і грітимуся біля батареї... Залишиться кілька фото з білими пейзажами...

— Ти сама бачиш, що такі зміни необхідні, — бабуся енергійно змела зі столу невидиму пилюку. — Просто, аби почуватися щасливою, — додала вона.

— А якщо я знаю, що тут щаслива... Невже цього не досить, щоб залишитися?

— Усього, дорогенька, знати не можеш. Якби ти оселилася назавжди в Крушині, то куди б приїздила на канікули? Сама бачиш, — бабця рушила до дверей, — треба бути і там, і тут.

Її слова злилися з легеньким шумом дощу, котрий щомиті сильнішав. Краплини наполегливо атакували маленькі віконця веранди. Спершу форму втратили буюзок та акація, які росли біля самого дому, потім зник ряд старих буків. А вже за мить Аліція чула зливу, яка шарпала поблизькі дерева. Подумала, що такий дощ приходить завжди, коли в ній самій накопичуються сумні хмари, напоєні гіркотою. Із тією лише різницею, що з її плачу ніколи не буде нічого доброго, а дощ за вікном обіцяє новий прохолодний день. Тож Аліція вирішила скористатися цим дарунком. Усміхнулася до бабці і, вже без похмурих думок, рушила до кухні по нову чашку молока.

КОРОБКА

З ФОТОГРАФІЯМИ

Аліція вміла «бути і там, і тут» лише в одному, дуже особливому випадку: коли йшла на прогулянку зі старим дідусевим «Ніконом» на плечі. Власне, дідусь подарував їй цей чудовий фотоапарат уже давно.

— Настав твій час прийти мені на зміну, — заявив він колись, віддаючи їй свого багаторічного друга.

Аліція відчула гордість. І хоча перша плівка була колекцією випадкових анатомічних деталей членів родини, дівчина, анітрохи не знеохочена невдачею, далі націлювала об'єктив «Нікона» на рідних. Вона відчувала, що якогось дня стане справжнім фотографом.

Ну, і фотолабораторія, крихітна кімнатка на піддашші, де раніше міг чаклувати на самоті лише дідусь, теж була відтепер для неї відкрита. Хоча отримання якісного знімка було ой якою нелегкою справою, та перемогла цікавість і Аліція навчилася черпати приємність в очікуванні на кольорові результати своїх мандрівок.

А чекати було на що. Кожного року на канікулах у неї народжувалися нові й нові ідеї. Зроблені Аліцією фотографії дорослішали разом із нею. Щоправда, на початку були ідилічні пейзажі, які чудово підходили для листівок із Крушини, та з часом ця солодкавість розчинялася в чимраз сміливіших кадрах, на яких була вже не лише краса природи, але й справжні драми.

Найкращі знімки Аліція опрацьовувала в рамочки й розвішувала у своїй кімнаті. Ці її перші виставки оцінював

дідусь. І ставився до них дуже прискіпливо. Траплялося, що все закінчувалося сльозами, образою й мстивою обіцянкою покинути «фоткання». Та вже наступного дня Аліція прокидалася з бойовим запалом. Хапала апарат, перекидала його через плече й рушала на пошуки нових звершень.

Нарешті настав час фотографічних «жнив». Дідусь уважно придивлявся до нових фоток і лише повторював: «Ну, ну...» А знімок із пораненим бакланом дідусь сам збільшив і надіслав на конкурс. Тоді Аліція отримала відзнаку, а її прізвище опинилося в не надто довгому списку набагато старших за неї учасників.

Тепер, коли вона відкривала коробку зі своїми першими фотками, то й сама поводитися, як дідусь, зневажливо пирхаючи на їхній низький рівень.

Висипала вміст конверта з написом «Бабуся». І засміялася зі своїх намагань зробити портрет найменш вдячного об'єкта. Бо бабця зазвичай відверталася, щойно онука спрямовувала на неї фотоапарат.

— Оце вже ні! — старенька затулялася обома руками, й саме таку, укотре заслонену бабцю, Аліція й бачила в лоточку із проявником.

— Чому ти так не любиш, коли тебе фоткають? — розчаровано питала вона, зазнавши чергової невдачі.

— Бо я стара! — сміялася бабуся. — І незачесана! А крім того, твій дідусь змарнував на мене кілометри своїх плівок. Годі вже.

«Мабуть, у бабці є інші причини, щоб не опинятися на моїх фото», — думала Аліція, дивлячись у замислені очі літньої жінки на цілком вдалій минулорічній фотографії. Западають перші сутінки. Бабця сидить на

низенькому ослінчику. Голову обіперла на долоні. Так важко, ніби її зігнуті руки несуть тягар усіх родинних проблем і турбот. Вона й не підозрює, що Аліція давно чатує зі спалахом, сховавшись у невисоких заростях вільхи. За мить зблисне флеш фотоапарата і бабця підскочить від переляку. Аліція вибухне реготом, задоволена, що підступ вдався. Але цієї хвилини старенька ще нічого не відає. Вона переконана, що навколо немає жодної живої душі, тому спокійно дозволяє смуткові оселитися у своїх думках.

«Цікаво, про що вона так замислилася?» — Аліція підносить фото до очей, але бабусине обличчя продовжує залишатися для неї загадкою. І раптом цілком несподівано їй спадає на думку, що бабуся теж переживає подружні негаразди її батьків. Адже вона й досі любить тата. Завжди ставилася до нього так сердечно... Але в присутності Аліції вдає незворушність, повторюючи, що дорослі мають право приймати власні рішення.

А на дідусевих фотографіях бабуся справді зовсім інша. Аліція пригадує її, мов у тумані. Завжди усміхнена, навіть трохи легковажна. Тут піднімає краєчок закороткої, як на бабцю, спідниці. То кокетує з якимсь добродієм за грою в карти. То стоїть, обіпершилася на велосипедну раму, але тут вона більше скидається на маму Аліції, аніж на бабуся. Тоді вона ще часто виїздила з дідусем на курорти, а маленьку Аліцію називала «принцеса Балакушка». Ще б пак! Аліція докладала неабияких зусиль, щоб виправдати це почесне ймення, й усе дитинство завзято молола язиком.

Фотографій дідуся значно більше. Дідусь був наче народжений, щоб стати моделлю! Ставний і досі випро-

станий, як струна, він позував перед об'єктивом з неприхованим задоволенням, а вираз його обличчя ніби промовляв: «Наполегливо раджу фоткати». Може, бабуся права, коли, передражнюючись із ним, стверджує, що більш самозакоханого нарциса ще світ не виплекав і вона мусить виставити дідуся на якій-небудь біржі квітів. Але вони й досі кохають одне одного. Це дуже помітно, наприклад на знімку, який Аліція зробила в кольорі сепії, створивши таким чином ілюзію старої фотографії. Дідусь поклав долоню на бабчину руку. Бабуся ніби ледь ховається за ним, та водночас ніжно пригортається до його плеча. Ну, ну... Як для такої літньої пари, кадр навіть дуже сміливий.

Аліція ховає фотографії до старанно підписаних конвертів. Вона називає їх своїм альбомом. Конверт із написом «Роберт» дівчина на мить зважає на долоні. Ніби хоче оцінити вагу власних почуттів.

Коли після приїзду Аліції до Крушини бабуся мимохідь згадала, що Роберта немає й повернеться він лише наприкінці канікул, Аліція відчула себе ошуканою. Уголос вона б ніколи в цьому не зізналася. Жодним словом не проходила б про своє минулорічне відкриття, що Роберт надзвичайно фотогенічний, свідченням чого стала купа фоток, зроблених улітку. Їх було аж надто багато, Аліція відразу помітила це, упорядковуючи свою колекцію. Частина знімків, на яких, крім Роберта, не було нічого, вона заховала глибоко на дно коробки. Незважаючи на розчарування їхнім спільним портретом, зробленим за допомогою автоспуску, Аліція його не викинула, хоча технічно він був дуже слабким. Дівчина пригадала, як довго й терпляче встановлювала

фотоапарат, а тоді побігла до Роберта. Але спіткнулася. На щастя, хлопець устиг схопити її в обійми, і замість довгоочікуваного портрета на фотці увічнилася сцена, режисером якої став його величність Випадок. Пильно вдивляючись у знімок, Аліція дійшла висновку, що випадок може бути дуже навіть приємним.

У перші дні вона навіть не простягнула руки до футляра з «Ніконом». На дідусеве питання про цьогорічні плани дівчина відповідала ухильно, мовляв, ще не знаю. Лише новина про ящірку, яка, здається, оселилася на сонячній скелястій гірці, примусила Аліцію витягнути фотоапарат із рюкзака. Побачивши, що онука заходилася чистити апарат, дідусь із бабусею полегшено зітхнули.